

สรุปการตรวจสอบข่าวการระบาดของโรคในรอบสัปดาห์
สัปดาห์ที่ 45 ระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม - 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547
(Outbreak Verification Summary, 45th Week, October 31 – November 6, 2004)

ในสัปดาห์ที่ 45 ระหว่างวันที่ 31 ตุลาคม – 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค ได้รับรายงานโรคในข่ายงานเฝ้าระวังที่น่าสนใจ ดังนี้

1. โรคพิษสุนัขบ้า 1 ราย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้ป่วยเด็กหญิง อายุ 2 ปี 8 เดือน อยู่บ้านเลขที่ 154 หมู่ 9 บ้านหนองน้ำขาว ตำบลคลองวาฬ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เริ่มป่วยด้วยไข้ อาเจียน เจ็บคอ ในวันที่ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2547 เข้ารับการรักษาที่คลินิกเอกชนแห่งหนึ่ง ได้รับยาคลอแอสัย ยาแก้อักเสบ และยาแก้ไออาเจียน กลับมารับประทานที่บ้าน วันรุ่งขึ้นผู้ป่วยมีอาการผื่นเมื่อเช็ดตัว กระสับกระส่ายนอนไม่หลับ และคันที่โหนกแก้มซ้ายมาก ตอนเช้าวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ไปรักษาหมอพื้นบ้าน ได้รับยาสมุนไพร 1 ครั้ง อาการไม่ดีขึ้น จึงเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์ เวลา 11.00 น. แรกเริ่มมีไข้สูง 40.4 องศาเซลเซียส เกร็งทั้งตัว รู้สึกตัวพอสมควร ชีพจรอ่อนเพลีย อาเจียน บ้วนน้ำลายตลอดเวลา ที่โหนกแก้มซ้ายมีแผลลักษณะแห้งที่ถูกเกาจนแผลเปิดยาว 1.5 นิ้ว แพทย์วินิจฉัยสงสัย Rabies และเสียชีวิตเวลา 14.00 น. ของวันเดียวกัน เก็บตัวอย่างเนื้อสมองทาง Superior Orbital Fissure ส่งตรวจที่สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์สาธารณสุข กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ เพื่อตรวจหาแอนติเจน โดยวิธีฟลูออเรสเซนซ์แอนติบอดีเทคนิค (FA) ได้ผล Positive + 4

ทีมสอบสวนโรคจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเมือง โรงพยาบาลประจวบคีรีขันธ์ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้สอบสวนและควบคุมโรคในพื้นที่ พบว่า ปลายเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2547 ผู้ป่วยเคยถูกสุนัขจรจัดกัดที่โหนกแก้มซ้าย เป็นแผลหนังขาด 1 แผล มีเลือดออกเล็กน้อย มารดาได้เช็ดแผลด้วยแอลกอฮอล์ แต่ไม่ได้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า หลังจากนั้นไม่พบสุนัขตัวที่กัดผู้ป่วยรายนี้ และไม่พบผู้ที่เคยถูกสุนัขตัวนี้กัดในชุมชน ส่วนผู้สัมผัสผู้ป่วยซึ่งเป็นสมาชิกในครอบครัว 10 ราย และพยาบาลห้องฉุกเฉินที่ดูแลผู้ป่วยรายนี้อีก 2 ราย แพทย์ได้พิจารณาให้ฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแล้ว

ถึงแม้ว่า โรคพิษสุนัขบ้าเป็นโรคที่รักษาไม่หาย แต่สามารถป้องกันได้ด้วยการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและ/หรือ ฉีดอิมมูโนโกลบูลินหลังสัมผัสเชื้อ ผู้เสียชีวิตที่ถูกสุนัขหรือสัตว์นำโรคนี้กัด ส่วนใหญ่ไม่มีความรู้หรือไม่ตระหนักถึงอันตราย คิดว่าเป็นแผลเล็กน้อย จึงไม่ได้ฉีดวัคซีนป้องกัน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความรู้แก่ประชาชนและประชาสัมพันธ์ให้ผู้ที่ถูกสัตว์กัดทุกราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ถูกสุนัขจรจัดกัด ควรทำความสะอาดแผลและไปพบแพทย์เพื่อฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าทันที^(1,2)

2. พืชจากเมล็ดสมุนไพร จังหวัดสุพรรณบุรี พบผู้ป่วย 39 ราย

ในวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 เวลา 14.00 น. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับแจ้งจากโรงพยาบาลอุ้มถ่องว่า มีเด็กนักเรียนโรงเรียนหนองยายทราย รับประทานเมล็ดสมุนไพรมาเข้ารับการักษาที่โรงพยาบาลจำนวน 43 ราย เป็นชาย 29 ราย หญิง 14 ราย อายุ 5 – 13 ปี ด้วยอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้องอย่างรุนแรง บางรายมีอาการเวียนศีรษะ และถ่ายเหลวเป็นน้ำและมูกร่วมด้วย แพทย์รับไว้เป็นผู้ป่วยใน 38 ราย ทุกคนอาการหายเป็นปกติและกลับบ้าน ไปในวันที่ 4 - 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547

จากการสอบสวนโรค พบว่า ในวันที่ 3 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 เวลา 8.00 – 8.45 น. เด็กชายคนหนึ่ง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองยายทราย ตำบลสระยายโสม อำเภออุ้มถ่อง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับประทานเมล็ดสมุนไพรที่เก็บจากสวนสมุนไพรข้างโรงเรียน จำนวน 2 เมล็ด และบอกเพื่อน ๆ ว่าอร่อย มีรสมันคล้ายเมล็ดมะม่วงหิมพานต์และเมล็ดดอกทานตะวัน หลังจากนั้นภายใน 2 ชั่วโมง มีนักเรียนชวนกันไปเก็บเมล็ดสมุนไพรจากดงดังกล่าว รับประทาน คนละ 1 - 24 เมล็ด ต่อมาเวลา 10.00 น. เด็กกลุ่มนี้เริ่มมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน และปวดท้องอย่างรุนแรง

สมุนไพรที่มีชื่อเรียกอื่น ๆ ว่า สมูคำ สมูหัวเทศ สลอดคำ สลอดป่า สลอดใหญ่ สีหลอด พักเยา มะเยา มะหัว มะโห่ง มะหุ่งฮั่ว หรือ หงเทก เป็นไม้พุ่มขนาดใหญ่ สูง 2 – 5 เมตร มีใบบางรูปหัวใจ ขอบใบหยัก 3 – 5 ลอน ออกดอกเป็นช่อตลอดปี ผลอ่อนมีสีเขียว ผลแก่มีสีน้ำตาลเข้ม เมล็ดกลมรีสีดำ เป็นพืชพิษที่มีสารเคอซิน (curcin) และจาร์โทรฟิน (jatrophin) ที่มีอันตรายถึงชีวิต โดยเฉพาะที่ผลและเมล็ดจะมีพิษสูง ทำให้เกิดอาการคลื่นไส้ อาเจียน ท้องเดิน ปวดท้อง จุกเสียด กระหายน้ำ

ปวดศีรษะ ความดันโลหิตต่ำ การเต้นของหัวใจผิดปกติ ม่านตาขยาย ตัวสั่น ผิวหนังแดง หลังจากรับประทานจำนวน 1 – 20 เมล็ด ภายใน 1 – 2 ชั่วโมง ดังนั้นโรงเรียนหรือสถานที่สาธารณะที่ปลูกต้นสมุนไพร หรือมีต้นสมุนไพรขึ้นตามธรรมชาติ ควรติดป้ายบอกชื่อ และระบุว่าเป็นพืชมีพิษห้ามรับประทาน เพื่อป้องกันไม่ให้เด็ก ๆ หรือผู้ที่พบเห็น เก็บไปรับประทานโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์⁽³⁻⁵⁾

3. อาหารเป็นพิษ จากเชื้อ *Staphylococcus aureus* จังหวัดชัยภูมิ พบผู้ป่วย 61 ราย

ในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 เวลา 16.20 น. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชัยภูมิ ได้รับรายงานว่ามีนักเรียนโรงเรียนบ้านช่อระกา จำนวน 30 คน อายุ 4 – 12 ปี เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลชัยภูมิ ด้วยอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง ถ่ายเหลว บางรายมีไข้ร่วมด้วย แพทย์รับไว้เป็นผู้ป่วยใน 13 ราย

จากการสอบสวนโรค พบว่า โรงเรียนบ้านช่อระกาเป็นโรงเรียนขยายโอกาส ที่รับนักเรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนรวม 238 คน ทางโรงเรียนมีโครงการอาหารกลางวัน สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาล – ประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีทั้งหมด 124 คน ในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นวันแรกของการเปิดภาคเรียนเทอมปลาย โรงเรียนได้เตรียมข้าวผัดหมูใส่ไข่และมะเขือเทศ เป็นอาหารกลางวัน นักเรียนบางคนรับประทานส้มตำ กุ้งเดี่ยว ข้าวผัดถั่ว ผัดกระเพรา แดงโมและน้ำอุน่ ที่ซื้อจากร้านค้าในโรงเรียน หลังจากนั้นประมาณ 3 – 5 ชั่วโมง นักเรียนจำนวน 61 ราย เริ่มมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้องและถ่ายเหลว บางรายมีไข้ร่วมด้วย เก็บตัวอย่างข้าวผัดหมู 1 ตัวอย่าง อาเจียนผู้ป่วย 3 ตัวอย่าง ทำ Rectal Swab ผู้ป่วย 37 ตัวอย่าง ส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการที่โรงพยาบาลชัยภูมิ พบเชื้อ *Staphylococcus aureus* ในข้าวผัดหมู 1 ตัวอย่าง อาเจียน 2 ตัวอย่าง และ Rectal Swab 21 ตัวอย่าง นอกจากนี้ยังตรวจพบ เชื้อโคลิฟอร์มแบคทีเรียเกินมาตรฐานในตัวอย่างที่ Swab จากมือแม่ครัว มีดที่ใช้ประกอบอาหาร โต๊ะปรุงอาหาร และกระติกที่ใช้บรรจุข้าวผัดที่ปรุงสุกแล้ว ส่วน Rectal Swab ของแม่ครัว ตัวอย่างน้ำดื่มและน้ำใช้ในโรงเรียน น้ำประปาที่บ้านแม่ครัว น้ำหวานที่ขายในโรงเรียน และข้าวเปล่าที่เหลือจากการนำไปทำข้าวผัด ตรวจไม่พบเชื้อแบคทีเรียก่อโรค จากการวิเคราะห์และสัมภาษณ์นักเรียนจำนวน 166 คน พบว่านักเรียนที่รับประทานข้าวผัดหมู จะมีอัตราป่วยมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับประทานสูงถึง 27.7 เท่า ขณะนี้กำลังรอผลการตรวจหา Toxin ในตัวอย่างข้าวผัดหมูและข้าวเปล่าที่เหลือจากการนำไปปรุงเป็นข้าวผัดหมู จากศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์ นครราชสีมา

การเกิดโรคอาหารเป็นพิษในครั้งนี้ น่าจะเกิดจากเชื้อ *Staphylococcus aureus* ที่ปนเปื้อนในข้าวผัดหมู ทางโรงเรียนควรให้ความรู้เรื่องการสุขาภิบาลอาหารแก่ผู้ประกอบอาหาร และผู้สัมผัสอาหาร พร้อมทั้งต้องเข้มงวดเรื่องสุขวิทยาส่วนบุคคล เพื่อลดโอกาสปนเปื้อนจากเชื้อก่อโรคต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

1. น.สพ. ประวิทย์ ชุมเกษียร, สพ.ญ.เสาวพัตร อิน้อย และ น.สพ. ชีรศักดิ์ ชักนำ. สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าในประเทศไทยและแนวทางการควบคุมป้องกันโรคในอนาคต. รายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์ 2547; 35: 35-6.
2. การเฝ้าระวังและสอบสวนโรคพิษสุนัขบ้า. ใน: สพ.ญ.เสาวพัตร อิน้อย และ น.สพ. ชีรศักดิ์ ชักนำ บรรณาธิการ. คู่มือมาตรฐานการเฝ้าระวังและสอบสวนโรคติดต่อระหว่างสัตว์สู่คน. โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์; สิงหาคม 2546. หน้า 83 –101 .
3. Available from: <http://www.medplant.mahidol.ac.th/poison/sapu.htm>.
4. Available from: <http://swu.ac.th/royal/book3/b3c3tble5.html>.
5. วุฒิ วุฒิธรรมเวช. สารานุกรมสมุนไพร. รวมหลักเภสัชกรรมไทย.

เรียบเรียงโดย สุชาดา จันทสิทธิ์กร และอุบลรัตน์ นฤพนธ์จิรกุล
กลุ่มเฝ้าระวังสอบสวนทางระบาดวิทยา สำนักระบาดวิทยา

วิสัยทัศน์
กรมควบคุมโรค “เป็นผู้นำด้านวิชาการและเทคโนโลยีการป้องกันและควบคุมโรคในประเทศและระดับนานาชาติ”
สำนักกระบวนวิทยา “ศูนย์ความรู้เชี่ยวชาญระดับสากล ในด้านมาตรฐานงานระบาดวิทยา ประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายในและนานาชาติ สร้างองค์ความรู้และภูมิปัญญาป้องกันโรค ภัย และส่งเสริมสุขภาพของประชาชน”
วัตถุประสงค์ 1. เพื่อให้หน่วยงานเจ้าของข้อมูลรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาได้ตรวจสอบและแก้ไขให้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ยิ่งขึ้น 2. เพื่อวิเคราะห์และรายงานสถานการณ์โรคที่เป็นปัจจุบัน ทั้งในและต่างประเทศ 3. เพื่อเป็นสื่อกลางในการนำเสนอผลการสอบสวนโรค หรืองานศึกษาวิจัยที่สำคัญและเป็นปัจจุบัน 4. เพื่อเผยแพร่ความรู้ ตลอดจนแนวทางการดำเนินงานทางระบาดวิทยาและสาธารณสุข

คณะที่ปรึกษา นายแพทย์สุชาติ เจตนเสน นายแพทย์ประยูร ภูนาศ นายแพทย์อวัช จายนียโยธิน นายแพทย์ประเสริฐ ทองเจริญ นายสัตวแพทย์ประวิทย์ ชุมเกษียร นายองอาจ เจริญสุข
หัวหน้ากองบรรณาธิการ นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์
ผู้ช่วยหัวหน้ากองบรรณาธิการ ว่าที่ ร.ต. ศิริชัย วงศ์วัฒนไพบูลย์ นางพงษ์ศิริ วัฒนาศุภกิจ นางสิริลักษณ์ รังษีวงศ์ นายสุเทพ อุทัยฉาย
กองบรรณาธิการวิชาการ นายแพทย์สมศักดิ์ วัฒนศรี แพทย์หญิงสุลัดดา จิระพงษา แพทย์หญิงรุ่งนภา ประสานทอง นายแพทย์ธนรักษ์ ผลิพัฒน์ นายแพทย์เจตต์ธรรม นามวาท นางอุบลรัตน์ นฤพนธ์จิรกุล แพทย์หญิงวรรณภา หาญเชาว์วรกุล นางลดาวัลย์ ผาติวานัน ดร.อัญชลี ศิริพิทยาคุณกิจ นางแสงโสม เกิดคล้าย นางสาวสุชาดา จันทสิริการ
กองบรรณาธิการดำเนินงาน ฝ่ายข้อมูล นางสาวลัดดา ลิขิตยั้งวรา นางสาวดี ดิวงษ์ สัตวแพทย์หญิงเสาวพักตร์ อ้นจ้อย นายสมเจตน์ ตั้งเจริญศิลป์ นางสาวกนกทิพย์ ทิพย์รัตน์ นางอนงค์ แสงจันทร์ทิพย์ นายประเวศน์ แยมชื่น ฝ่ายจัดการ นางสาววรรณศิริ พรหมโชติชัย นางนงลักษณ์ อยู่ดี นางสาวสุรินทร์ เรืองรอด นางพูนทรัพย์ เปี่ยมณี นางสาวสมหมาย ยิ้มศิลป์ นางสาวกฤตติกาณ์ต์ มาท่อม นางสาวภัทรา กาศดีไลน ฝ่ายศิลป์ นายถนอมยา พุกกะนันทน์ นายประมวธ ทุมพงษ์

รายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำสัปดาห์

ปีที่ ๓๕ : ฉบับที่ ๔๕ : ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ Volume 35 : Number 45 : November 12, 2004

กำหนดออก : เป็นรายสัปดาห์ / จำนวนพิมพ์ 3,800 ฉบับ

ส่งบทความ ข้อคิดเห็น

: หากพบความคลาดเคลื่อนของข้อมูล โปรดแจ้ง **ศูนย์ข้อมูลทางระบาดวิทยา** E-mail : laddal @ health.moph.go.th
 : ส่งบทความและข้อคิดเห็น **ศูนย์ข้อมูลทางระบาดวิทยา** E-mail : sirirak @ health.moph.go.th

สำนักงาน

สำนักกระบวนวิทยา กรมควบคุมโรค ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี 11000
 โทร. 0-2590-1723, 0-2590-1827 โทรสาร 0-2590-1784
 Bureau of Epidemiology, Department of Disease Control, Ministry of Public Health,
 Tivanond Road, Nonthaburi 11000, Thailand.
 Tel. 0-2590-1723, 0-2590-1827 FAX 0-2590-1784

จัดพิมพ์โดย : ศูนย์ข้อมูลทางระบาดวิทยา สำนักกระบวนวิทยา
 ที่ สธ. 0419/ พิเศษ

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
 ใบอนุญาตเลขที่ 73/2537
 ไปรษณีย์นนทบุรี